

Tweede Fase, Nieuwe Stijl?

Een onderzoek naar de Tweede Fase en het Studiehuis vanuit het perspectief van de leerlingen.

17 maart 2003

Voorwoord

Amsterdam, 17 maart 2003

Beste Lezer,

Voor je ligt het rapport dat is geschreven naar aanleiding van het uitgebreide onderzoek dat het LAKS heeft gedaan naar de Tweede Fase, het nieuwe onderwijssysteem in de bovenbouw van HAVO en VWO. Een onderzoek dat, volledig naar de doelstelling van het LAKS, is gedaan vanuit het oogpunt van leerlingen en het is daarmee in zijn omvangrijkheid uniek. Er zijn al heel wat onderzoeken gedaan naar hoe de Tweede Fase werkt en hoe er in het veld wordt gedacht over de Tweede Fase. Gek genoeg is er nooit een uitgebreid onderzoek gedaan naar hoe leerlingen nu tegen die Tweede Fase aankijken.

Om dit onderzoek aan te pakken heeft het LAKS 18 scholen bezocht en uitgebreid doorgelicht. Met ieder bezoek hadden drie vrijwilligers van het LAKS een volle dag hun handen vol. Een bezoek bestond uit de volgende punten:

- 100 enquêtes onder leerlingen
- 10 interviews met leerlingen
- 5 interviews met docenten
- 1 interview met een directielid
- Een algemene rondleiding door de school
- Het bijwonen van 3 lessen
- Het bijwonen van een studie-uur
- Een uitgebreide inspectie van de zelfstudiemogelijkheden
- Een gesprek met de leerlingenraad en de leerling geleding van de medezeggenschapsraad
- Het bestuderen van studieplanners, PTA's, leerlingenstatuut, examenreglement, enz.

Na het verzamelen van alle gegevens zijn deze verwerkt in dit rapport dat bestaat uit twee delen. Een statistisch deel dat aan de hand van het grootste deel van de enquêtes is samengesteld en een niet-statistisch deel waar de andere onderdelen in zijn verwerkt.

We wensen je heel veel plezier met het doornemen van deze rapportage, we hopen dat het een deur voor je opent en dat deze rapportage, dus de mening van de scholieren, wordt meegenomen in eventuele wijzigingen van de Tweede Fase. Zonder leerlingen immers geen onderwijs...

Met vriendelijke groeten,

Namens het LAKS,

Aukje Hilderink

Voorzitter

Tweede Fase, Nieuwe Stijl? – een onderzoek naar de Tweede Fase en het Studiehuis vanuit het perspectief van de leerlingen.

LAKS, 17 maart 2003

Onder embargo tot 17 maart 2003, 18.30 uur

Ps. Versie 1 van dit rapport bevat geen samenvatting omdat de kern van de informatie gemakkelijk uit de tabellen te halen is.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	4
Statistische rapportage n.a.v. enquêtes	6
Welke leerlingen deden mee?	7
Zelfstandig werken en de manier van lesgeven	8
<u>Hoeveel procent van de lessen werken jullie zelfstandig?</u>	8
<u>Vind je het belangrijk om zelfstandig te leren werken?</u>	8
<u>Heb je het gevoel dat je in de Tweede Fase goed zelfstandig leert werken?</u>	8
<u>Zijn er volgens jou voldoende voorzieningen om zelfstandig te kunnen werken op jouw school?</u>	10
<u>Hoe word je meestal begeleid tijdens de lessen?</u>	11
<u>Opvallend</u>	12
Plannen	14
<u>Leer je goed om zelf te plannen?</u>	14
<u>Het zelf plannen vind ik nog er moeilijk.</u>	14
<u>Krijg je voldoende de mogelijkheid om zelf te plannen?</u>	15
<u>Opvallend</u>	15
Tweede Fase en tijd	16
<u>Hoeveel klokuren besteed je gemiddeld per week aan school?</u>	16
<u>Op het moment is vastgelegd dat je ongeveer 40 uur per week aan school moet besteden, wat vind je hiervan?</u>	19
<u>Tussenuren</u>	19
<u>Opvallend</u>	19
Vakken in de Tweede Fase	20
<u>Zijn er vakken waarvoor je zoveel moet doen dat je er te weinig tijd voor hebt? Zo ja, welke vakken zijn dit?</u>	20
<u>Opvallend</u>	21
<u>Nieuwe vakken</u>	22
ANW	22
CKV1	25
CKV2	26
M&O	27
Geschiedenis 1	29
Duits 1	30
Frans 1	32
KCV	34
<u>Opvallend</u>	34
Overgangen	35
<u>Was de overgang van derde klas naar Tweede Fase voor jou groot of was je goed voorbereid?</u>	35
<u>De Tweede Fase bereidt mij goed voor op mijn vervolopleiding</u>	38
Praktijk	39
<u>Ik denk dat ik veel meer leer als de docent de hele les vertelt</u>	39
<u>Ik kan me niet goed concentreren tijdens zelfstudie-uren</u>	39
<u>Ik kan mijn opdrachten/huiswerk beter thuis maken</u>	39
<u>De docenten kunnen goed omgaan met de Tweede Fase en het Studiehuis</u>	39
<u>Hoeveel praktische opdrachten/ handelingsdelen moet je gemiddeld per maand inleveren?</u>	39
Algemeen	40
<u>Wat vind je van het gemeenschappelijk deel (de vakken die iedereen heeft) in zijn geheel?</u>	40

Tweede Fase, Nieuwe Stijl? – een onderzoek naar de Tweede Fase en het Studiehuis vanuit het perspectief van de leerlingen. 4

LAKS, 17 maart 2003

Onder embargo tot 17 maart 2003, 18.30 uur

Inhoudsopgave

<u>Vind jij het idee van invoeren van profielen op zich goed?</u>	41
<u>Wat vind jij van het idee om een aantal vakken op te splitsen in deelvakken?</u>	41
<u>Vind je het doen van (veel) Praktische opdrachten en handelingsdelen nuttig?</u>	43
<u>Had jij, toen je in de derde klas zat (met voldoende begeleiding) je eigen vakkenpakket samen kunnen stellen?</u>	43
<u>Ik ben blij met de Tweede Fase</u>	43
<u>Was ik maar een paar jaar eerder geboren</u>	43
<u>Ik denk dat ik meer leer door de Tweede Fase dan door de oude stijl (zoals de Basisvorming)</u>	43
Wijzigingen in de Tweede Fase	45
<u>Vind jij dat het aantal profielvakken kleiner moet worden?</u>	45
<u>Vind jij dat het profielwerkstuk beoordeeld moet worden met een cijfer?</u>	45
Niet statistisch deel	46
De lesopbouw	47
Zelfstandigheid	47
Studie-uur	48
Profielen	48
Vakken	49
Handelingsdelen	49
Het profielwerkstuk en de Praktische Opdrachten	50
Werkdruk en overladenheid	50
Mediatheek	51
Leerlingparticipatie	52
Slotwoord	53

Statistische rapportage n.a.v. enquêtes

Welke leerlingen deden mee?

In totaal hebben 1249 Tweede Fase leerlingen een enquête ingevuld voor het Tweede Fase Onderzoek van het LAKS. 501 leerlingen van het HAVO hebben de enquête ingevuld, 738 leerlingen doen VWO, 10 leerlingen hebben geen niveau aangegeven.

De leerlingen zijn als volgt verspreid over de verschillende klassen:

HAVO 4	HAVO 5	VWO 4	VWO 5	VWO 6	Onbekend
225	276	237	305	196	10

De leerlingen zijn als volgt verspreid over de verschillende profielen:

Cultuur en Maatschappij	Economie en Maatschappij	Natuur en Gezondheid	Natuur en Techniek	Onbekend
286	434	304	165	60*

*Het aantal onbekend ligt bij profiel hoger, omdat enkele leerlingen in VWO 4 nog geen profiel hebben gekozen.

Zelfstandig werken en de manier van lesgeven

Hoeveel procent van de lessen werken jullie zelfstandig?

Totalen

Antwoord	Aantal	HAVO	VWO
100%	8	0,6%	1,5%
90%	75	1,3%	3,6%
75%	440	30,1%	23,1%
50%	442	30,8%	41,8%
25%	250	37,2%	27,6%
0%	8		2,2%
Geen antwoord	22		

Vind je het belangrijk om zelfstandig te leren werken?

	HAVO	VWO
Ja	392 (82%)	660 (86,6%)
Nee	51 (10,7%)	65 (8,5%)
Geen mening	35 (7,3%)	37 (4,9%)

Ruim een derde van de leerlingen zegt 50% tot 75% van de lessen zelfstandig te werken. Een onderscheid tussen VWO en HAVO is niet echt duidelijk zichtbaar. Toch zegt ongeveer 28% respectievelijk 37% van de leerlingen maar 25% van de lessen zelfstandig te werken.

Zowel HAVO als VWO leerlingen vinden het belangrijk om zelfstandig te leren werken. De gebruikte lesmethodes zijn hier volgens de leerlingen onvoldoende geschikt voor. Op de vraag 'Ik kan goed zelfstandig werken met de lesmethodes' antwoord 43% met ja en 57% met nee.

Heb je het gevoel dat je in de Tweede Fase goed zelfstandig leert werken?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	592	47,9%
Nee	400	40,5%
Geen mening	143	11,6%

Iets minder dan de helft van de leerlingen vindt dat je door de Tweede Fase goed zelfstandig leert werken, een van de belangrijkste doelen van Tweede Fase en

studiehuis. Maar een zeer grote groep vindt dat niet: 40,5% van de leerlingen is die mening toegedaan.

Per schoolniveau

HAVO

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	206	43,3%
Nee	217	45,6%
Geen mening	53	11,1%

Er zijn op het HAVO meer leerlingen die vinden dat de Tweede Fase ze niet goed zelfstandig leert werken dan dat er leerlingen zijn die vinden van wel. Een grote groep leerlingen vindt dus dat een van de belangrijkste doelen van Tweede Fase en Studiehuis niet bereikt is.

VWO

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	386	50,9%
Nee	283	37,3%
Geen mening	90	11,8%

Op het VWO vindt wel een meerderheid van de leerlingen dat ze door de Tweede Fase goed zelfstandig leert werken, maar toch is er ook hier nog een grote groep van ruim 37% die vindt dat de Tweede Fase hen toch niet voldoende zelfstandig leert werken. Maar liefst 84% van de leerlingen gaf in de enquête wel aan het heel belangrijk te vinden zelfstandig te leren werken.

Zijn er volgens jou voldoende voorzieningen om zelfstandig te kunnen werken op jouw school?

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Ja, ruim voldoende	229	18,5%
Ja, voldoende	605	48,8%
Ja, net voldoende	243	19,6%
Nee, te weinig	131	10,6%
Nee, veel te weinig	33	2,7%

De overgrote meerderheid van de leerlingen vindt dat er voldoende voorzieningen zijn. Ruim 13% vindt dat er onvoldoende voorzieningen zijn.

Hoe word je meestal begeleid tijdens de lessen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Meestal klassikaal	539	43,6%
Meestal in groepjes	12	1,0%
Meestal persoonlijk	47	3,8%
Verskillend	642	51,7%
Geen antwoord	9	

Iets meer van de helft van de ondervraagde leerlingen (51,7%) worden verschillend per les begeleid, maar voor erg veel leerlingen (43,6%) ligt de nadruk nog duidelijk op klassikaal onderwijs.

Naar klas

HAVO 4

Antwoord	Aantal	Percentage
Meestal klassikaal	110	49,4%
Meestal in groepjes	2	1%
Meestal persoonlijk	4	1,9%
Verskillend	100	47,6%
Geen antwoord	3	

In HAVO 4 zijn er niet veel verschillen ten opzichte van het gemiddelde, de nadruk ligt wat sterker op klassikaal onderwijs.

HAVO 5

Antwoord	Aantal	Percentage
Meestal klassikaal	145	52,5%
Meestal in groepjes	2	0,7%
Meestal persoonlijk	4	1,4%
Verskillend	125	45,3%
Geen antwoord	0	

In HAVO 5 ligt de nadruk wat betreft de begeleiding nog duidelijker op klassikaal onderwijs dan op verschillend per les.

VWO 4

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Meestal klassikaal	106	44,9%
Meestal in groepjes	3	1,3%
Meestal persoonlijk	7	3,0%
Verskillend	117	50,8%

Het beeld van VWO 4 wijkt nauwelijks af van het gemiddelde.

VWO 5

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Meestal klassikaal	103	33,9%
Meestal in groepjes	5	1,6%
Meestal persoonlijk	12	3,9%
Verskillend	183	60,5%
Geen antwoord	1	0,3%

In VWO 5 krijgen de leerlingen al duidelijk meer gevarieerd les. Het percentage "klassikaal" daalt duidelijk.

VWO 6

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Meestal klassikaal	69	35,4%
Meestal in groepjes	0	0
Meestal persoonlijk	20	10,2%
Verskillend	106	54,4%

In VWO 6 geeft ook een lager dan gemiddeld percentage leerlingen aan meestal klassikaal begeleid te worden. Alleen in VWO 6 geeft een vrij grote groep (10%) van de leerlingen aan dat ze meestal persoonlijk begeleid worden.

Conclusie

Er wordt nog veel klassikaal lesgegeven, maar er komt ook meer variatie in de lessen. Met name in VWO 5 en VWO 6 krijgen de leerlingen echt op een meer gevarieerde manier les, in HAVO 4 en HAVO 5 ligt dat percentage duidelijk lager.

Opvallend

Ruim 84% van de ondervraagde leerlingen vindt het belangrijk om zelfstandig te leren werken. De nu gebruikte lesmethodes komen hier, naar de mening van de

leerlingen onvoldoende aan tegemoet. Als hier de situatie in de klas naast gezet wordt dan geeft ruim 40% van de leerlingen aan klassikaal les te krijgen. Er wordt dus onvoldoende tegemoet gekomen aan de wens van de leerlingen en een doel van de Tweede Fase om zelfstandig te werken en gevarieerd les te krijgen. Opvallend verschil tussen HAVO en VWO is dat het HAVO leerlingen in de 4^e klas ruim 49% klassikaal les krijgen en dat dit in de 5^e klas stijgt naar ruim 52%. Voor het VWO leerlingen geldt het tegenovergestelde: in 4VWO krijgt bijna 45% klassikaal les en in 6 VWO krijgen de leerlingen ruim 35% klassikaal les.

Plannen

Leer je goed om zelf te plannen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Heel goed	199	15,9%
Gaat wel	781	62,5%
Ronduit slecht	192	15,4%
Geen mening	77	6,2%

De meeste leerlingen hebben het antwoord "gaat wel " ingevuld en zijn dus niet heel erg positief, maar vinden ook niet dat ze slecht leren plannen. 16% van de leerlingen vindt dat ze heel goed leren plannen, een iets lager percentage zegt "ronduit slecht".

Per klas

Het LAKS heeft de getallen ook per klas bekeken. Daarbij kwamen geen opvallende dingen naar voren.

Stelling: Het zelf plannen vind ik nog er moeilijk.

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	387	31%
Nee of geen mening	858	69%

Percentages "ja" per klas:

HAVO 4	HAVO 5	VWO 4	VWO 5	VWO 6
44,2%	38,4%	25,7%	29,8%	14,9%

De antwoorden van de verschillende klassen laten duidelijke verschillen zien. Om te beginnen kan worden geconcludeerd dat leerlingen op het HAVO meer moeite hebben met plannen dan op het VWO. Met name in 4 HAVO ligt het aantal leerlingen dat moeite heeft met plannen erg hoog, in HAVO 5 neemt het al wat af. In 4 en 5 VWO heeft 25 a 30% van de leerlingen moeite met plannen, dat neemt in VWO 6 flink af naar 15%. Leerlingen op het VWO hebben dus minder moeite met plannen en leren er door de jaren heen ook beter mee omgaan. Dat geldt ook voor de HAVO'ers, maar een zeer grote groep houdt ook in HAVO 5 moeite met plannen. In dat opzicht is het opvallend dat de meningen van de leerlingen van HAVO en VWO nauwelijks verschillen als het erom gaat hoe ze leren plannen.

Krijg je voldoende de mogelijkheid om zelf te plannen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja, voldoende	723	58,4%
Nee, docent bepaalt alles	278	22,5%
Nee, anders	119	9,6%
Geen mening	115	9,5%

De meeste leerlingen vinden dat ze voldoende de mogelijkheid krijgen om zelf te plannen. Iets meer dan 30% van de leerlingen vindt dat niet. De meeste leerlingen wijten dat aan de docent die "nog alles bepaalt".

Het LAKS heeft deze resultaten ook per klas bekeken, in de verschillende klassen kwam telkens min of meer hetzelfde beeld naar voren.

Opvallend

Over het zelf leren plannen zijn veel (77,9%) van de leerlingen niet positief. Daarbij komt ook nog dat ruim 30% van de leerlingen moeite heeft met het zelf plannen. Vooral in HAVO 4 en 5 is dit het geval.

Tweede Fase en tijd

Hoeveel klokuren besteed je gemiddeld per week aan school?

Antwoord	Aantal	Percentage
Minder dan 30 uur	235	19%
30-35 uur	392	31,6%
35-40 uur	360	29,1%
40-45 uur	177	14,6%
45-50 uur	60	4,8%
Meer dan 50 uur	10	0,9%
Geen antwoord	15	

Iets meer dan 1 op de 5 (20,3%) leerlingen besteedt meer dan de maximaal wettelijk vastgelegde 40 uur per week aan school. De meeste leerlingen besteden tussen de 30 en 40 uur per week aan school.

Naar klas

HAVO 4

Antwoord	Aantal	Percentage
Minder dan 30 uur	27	12,1%
30-35 uur	68	30,4%
35-40 uur	77	34,8%
40-45 uur	31	13,8%
45-50 uur	15	6,7%
Meer dan 50 uur	5	2,2%
Geen antwoord	1	

Het percentage leerlingen dat meer dan 40 uur per week aan school besteedt ligt op 22,7%. De meeste leerlingen HAVO 4 besteden tussen de 30 en 40 uur per week aan school.

HAVO 5

Antwoord	Aantal	Percentage
Minder dan 30 uur	86	31,3%
30-35 uur	95	34,5%

35-40 uur	61	22,2%
40-45 uur	26	9,5%
45-50 uur	6	2,2%
Meer dan 50 uur	1	0,4%
Geen antwoord	3	

Het percentage leerlingen dat meer dan 40 uur per week aan school besteed ligt op 11,7% maar liefst 10 procentpunten lager dan in HAVO 4 en duidelijk onder het gemiddelde. De meeste leerlingen in HAVO 5 besteden tussen de 30 en 35 uur per week aan school.

VWO 4

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Minder dan 30 uur	14	6%
30-35 uur	66	29%
35-40 uur	90	38,3%
40-45 uur	49	20,9%
45-50 uur	13	5,5%
Meer dan 50 uur	1	0,4%
Geen antwoord	2	

De grootste groep leerlingen in VWO 4 besteed tussen de 35 en 40 uur per week aan school. 26,8% van de leerlingen in VWO 4 besteed meer dan 40 uur per week aan school. Dit is duidelijk meer dan gemiddeld.

VWO 5

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Minder dan 30 uur	36	11,9%
30-35 uur	102	33,9%
35-40 uur	94	31,1%
40-45 uur	48	15,9%
45-50 uur	19	6,4%
Meer dan 50 uur	2	0,8%

Geen antwoord	2	
---------------	---	--

De meeste leerlingen in VWO 5 besteden tussen de 30 en 35 uur per week aan school. In totaal zegt 23,1% van de VWO5'ers meer dan 40 uur per week aan school te besteden.

VWO 6

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Minder dan 30 uur	70	36,1%
30-35 uur	59	30,4%
35-40 uur	35	18,0%
40-45 uur	22	11,3%
45-50 uur	7	3,6%
Meer dan 50 uur	1	0,5%

15,4% van de VWO 6'ers geeft aan meer dan 40 uur per week aan school te besteden. De meeste VWO 6'ers zeggen dat ze minder dan 30 uur per week kwijt zijn aan school. Dit is duidelijk minder dan gemiddeld.

Profielen

Het LAKS heeft ook de tijdsbesteding per profiel bekeken, maar daar komen geen opvallende verschillen naar voren. Dat komt waarschijnlijk doordat de profielvakken maar een kwart van de totale lestijd in beslag nemen.

Op het moment is vastgelegd dat je ongeveer 40 uur per week aan school moet besteden, wat vind je hiervan?

Antwoord	Aantal	Percentage
Te veel	645	51,6%
Te weinig	29	2,3%
Dit is goed	438	35,1%
Geen mening	137	11,0%

De meeste leerlingen vinden een 40-urige werkweek te veel, ruim eenderde vindt een 40-urige werkweek goed. Slechts 2,3% van de leerlingen vindt dat er nog meer tijd dan 40 uur per week aan school moet worden besteed.

Tussenuren

Op de vraag 'Hoeveel tussenuren heb je?' heeft 78,8% aangegeven 5 of minder tussenuren per week te hebben. 16,7% van de leerlingen heeft 6 tot 8 tussenuren per week en 4,5% van de leerlingen heeft 9 tot 12 tussenuren per week.

Opvallend

Er is een duidelijk verschil tussen de examenklassen en de andere klassen. In de examenklassen besteden leerlingen gemiddeld minder tijd aan school. Ook is het aantal leerlingen dat boven de 40 uur per week zit in de examenklas relatief kleiner. Maar in 4 HAVO, 5 VWO en vooral 4 VWO besteden leerlingen veel meer tijd aan school en bovendien zitten in deze klassen ruim een kwart van de leerlingen boven de 40 uur grens.

Het gemiddeld aantal uren dat leerlingen aan school besteden lijkt behoorlijk laag te liggen, maar dat zegt zeker niet dat leerlingen het niet druk hebben op school. Maar liefst ruim 20% van de leerlingen zit boven de 40 uur per week en maken daarmee een werkweek waarvoor de gemiddelde vakbond bij het vaststellen van een CAO flink wat mensen aan het staken zou krijgen.

Misschien is het mogelijk de te maken uren voor de leerlingen beter te spreiden, zodat de leerlingen in de examenklas wat meer te doen krijgen waardoor ze in de zo belangrijke overgangsklas, de vierde klas, wat minder hooi op vork hoeven te nemen.

Vakken in de Tweede Fase

Zijn er vakken waarvoor je zoveel moet doen dat je er te weinig tijd voor hebt? Zo ja, welke vakken zijn dit?

Nederlands: Bijna een kwart van de leerlingen (23,1%) heeft te weinig tijd voor Nederlands. Op HAVO en VWO ligt dat percentage vrijwel gelijk.

CKV1: 18,1% van de leerlingen heeft te weinig tijd voor CKV1. Op HAVO en VWO ligt dat percentage vrijwel gelijk.

Wiskunde: Ruim 21% van de leerlingen heeft te weinig tijd voor Wiskunde A12, voor wiskunde B12 ligt dit percentage op 14,4%. Alle leerlingen met verschillende profielen geven aan moeite te hebben met hun verschillende soorten wiskunde: uiteindelijk komt het percentage leerlingen met te weinig tijd voor Wiskunde uit op bijna 18%.

ANW: 15,9% van de leerlingen die ANW hebben zegt te weinig tijd te hebben voor het betreffende vak. Op het HAVO ligt dat percentage net beneden de 20%.

Economie: 272 leerlingen (21,8%) hebben aangegeven te weinig tijd te hebben voor economie. 155 van hen zitten op het HAVO. Bij het profiel C&M op het HAVO heeft 37,1% van de leerlingen te weinig tijd voor dit vak, bij het profiel E&M ligt dat percentage zelfs op 46,2%. Voor deze leerlingen is economie het hoofdvak. Op VWO-niveau ligt het percentage voor het profiel economie en maatschappij duidelijk lager, maar ook nog altijd op ruim 30%.

Frans 1: 7,9% van de leerlingen heeft te weinig tijd voor dit vak. Op HAVO en VWO ligt dat percentage vrijwel gelijk.

Duits 1: Iets minder dan 10% van de leerlingen heeft te weinig tijd voor Duits1. Op het HAVO ligt dat percentage iets hoger dan op het VWO.

Natuurkunde: 131 leerlingen (dit is 10,5%) gaven aan moeite te hebben met dit vak. Er zijn hier geen duidelijke verschillen tussen HAVO en VWO.

Aardrijkskunde: 73 leerlingen (5,8%) gaven aan moeite te hebben met dit vak. Er zijn hier geen duidelijke verschillen tussen HAVO en VWO.

Maatschappijleer 1: Bijna 10% van de ondervraagden heeft te weinig tijd voor dit vak. Dit percentage ligt op het HAVO wat hoger dan op het VWO.

CKV2: Minder dan 3% van de leerlingen heeft te weinig tijd voor CKV2. Geen opvallende verschillen tussen HAVO en VWO.

Scheikunde: 111 leerlingen (8,9% van het totaal) gaven aan te weinig tijd hebben voor dit vak. Geen opvallende verschillen in aantallen op HAVO en VWO niveau.

Biologie: 146 leerlingen (dit is 11,7%) gaven aan te weinig tijd te hebben voor dit vak. Op het HAVO zijn er meer leerlingen die moeite hebben met Biologie dan op het VWO.

Geschiedenis 1: Ruim 11% van de ondervraagden heeft aangegeven te weinig tijd te hebben voor geschiedenis. Op het HAVO ligt dit percentage boven de 14%.

Opvallend

Voor een aantal vakken zeggen ongeveer 20% van de leerlingen te weinig tijd te hebben, het gaat dan vooral om Nederlands (23,1%), CKV1 (18,1%), Wiskunde (21%/14%), ANW (16%) en Economie (22%). Het LAKS vindt dit een zorgelijke zaak waar verder naar gekeken moet worden. Tevens is het LAKS van mening dat het Tweede Fase programma te zwaar is en voor een te hoge werkdruk zorgt. Het LAKS is dan ook voor een afname van het totale aantal studielasturen.

Nieuwe vakken

De vragen over de nieuwe vakken kregen als volgt vorm:

ANW

- Heb ik niet (je hoeft de rest dan natuurlijk niet in te vullen)
- Zinvol Niet zinvol
- Leuk Niet leuk
- Houden Eruit gooien
- Deze stof heb ik ook al bij een ander vak gehad.

ANW

1158 leerlingen gaven aan ANW te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
248 (19,9%)	502 (40,3%)	496 (39,8%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
303 (24,3%)	331 (26,6%)	611 (49,1%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
269 (21,6%)	537 (43,1%)	440 (35,3%)

Slechts 19,9% van de leerlingen geeft het oordeel 'zinvol' over het vak ANW, slechts 24,3% procent vindt het een leuk vak en maar 21,6% van de ondervraagde leerlingen wil het vak houden.

Het LAKS heeft de leerlingen ook gevraagd of ze de stof van ANW al bij een ander vak hebben gehad; 23,5% van de leerlingen die ANW heeft antwoordde daar bevestigend op. Het LAKS vindt het op z'n zachtst gezegd een slechte zaak dat leerlingen bij een vol onderwijsprogramma als in de Tweede Fase lesstof dubbel moeten volgen. Leerlingen kunnen hun tijd wel beter besteden!

Per stroming

Maatschappijstroom

715 leerlingen volgen een maatschappijprofiel, 662 hiervan hebben aangegeven ANW te hebben.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
124 (18%)	280 (43%)	258 (39%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
125 (19%)	207 (31%)	330 (50%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
128 (19%)	332 (50%)	202 (31%)

14% (102) van de leerlingen die ANW en een maatschappijprofiel hebben zei de stof van ANW al bij een ander vak te hebben gehad.

Natuurstroom

469 leerlingen volgen een natuur profiel, 443 van deze leerlingen hebben aangegeven ANW te hebben.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
101 (23%)	196 (44%)	146 (33%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
154 (35%)	112 (25%)	176 (40%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
121 (27%)	179 (41%)	143 (32%)

159 (36%) leerlingen die ANW en een natuurprofiel hebben zei de stof van ANW al bij een ander vak te hebben gehad.

Conclusies

De leerlingen met een natuurprofiel zijn positiever over het vak dan de leerlingen met een maatschappijprofiel. Minder leerlingen willen het vak eruit gooien en bovendien zegt 35% van deze leerlingen het vak leuk te vinden. Dit neemt niet weg dat ANW niet erg populair is. Gemiddeld wil bijna de helft van de leerlingen van het vak af. 36% van de leerlingen met een natuurprofiel zegt de stof al bij een ander vak te hebben gehad, bij de maatschappijprofielen ligt dat percentage onder de 15%.

CKV1

895 leerlingen gaven aan CKV1 te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
119 (13%)	425 (48%)	351 (39%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
273 (31%)	253 (28%)	369 (41%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
201 (23%)	434 (48%)	260 (29%)

1,7% van de leerlingen gaf aan de stof al bij een ander vak te hebben gehad.

Bijna de helft van de leerlingen wil van CKV 1 af. 31% zegt het vak wel leuk te vinden, tegenover 28% niet leuk. Maar bijna de helft van de leerlingen zegt ook nog eens het vak niet zinvol te vinden.

CKV2

266 leerlingen gaven aan CKV2 te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
64 (24%)	58 (22%)	144 (54%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
95 (36%)	55 (21%)	116 (43%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
76 (28 %)	90 (34%)	100 (38%)

92% van de 266 leerlingen die CKV 2 hebben geven aan de stof niet bij een ander vak gehad te hebben.

Conclusies

Het vak is relatief populair, ook al wil nog altijd eenderde van de leerlingen het vak bij het grof vuil zetten. Toch vinden meer leerlingen het vak zinvol en leuk dan dat er leerlingen zijn die het vak niet zinvol en niet leuk vinden.

M&O

340 leerlingen gaven aan M&O te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
253 (74%)	6 (2%)	81 (24%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
101 (30%)	55 (16%)	184 (54%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
189 (55%)	23 (7%)	128 (38%)

4,7% van de leerlingen met M&O hebben aangegeven dat zij de stof van het vak ook al bij een ander vak hebben gehad.

Conclusies

M&O is behoorlijk populair bij de leerlingen die het volgen. Driekwart van de leerlingen vindt het vak zinvol en slechts 7 % van de leerlingen wil het vak "eruit gooien". De groep leerlingen die het vak leuk vindt is twee keer zo groot als de groep leerlingen die het niet leuk vinden. Het vak M&O is alleen in het vrije deel beschikbaar en kan dus alleen gekozen worden, dat kan de beoordeling van het vak gedeeltelijk verklaren.

Maatschappijleer 1

972 leerlingen gaven aan Maatschappijleer 1 te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
556 (57%)	125 (13%)	291 (30%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
274 (28%)	363 (37%)	335 (35%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
429 (44%)	174 (18%)	369 (38%)

3,2% van de leerlingen met Maatschappijleer heeft aangegeven dat zij de stof van het vak ook al bij een ander vak hebben gehad.

Conclusies

Maatschappijleer is een verplicht vak. Toch scoort het behoorlijk goed. Een ruime meerderheid van de leerlingen zegt het vak zinvol te vinden. Ook willen veel leerlingen het vak houden. Daar staat tegenover dat ruim eenderde van de leerlingen het vak niet leuk vindt.

Geschiedenis 1

983 leerlingen gaven aan Geschiedenis 1 te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
565 (57%)	76 (8%)	342 (35%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
363 (37%)	265 (27%)	355 (36%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
557 (57%)	81 (8,%)	345 (35%)

0,7% van de leerlingen met Geschiedenis 1 heeft aangegeven dat zij de stof van het vak ook al bij een ander vak hebben gehad.

Conclusies

De leerlingen zijn positief over geschiedenis 1. Ze vinden het vak zinvol en ze willen het houden bij meerderheid (en maar een klein percentage is het daar niet mee eens). Ruim eenderde van de leerlingen vindt het vak leuk, tegenover ruim een kwart van de leerlingen die het vak niet leuk vinden.

Duits 1

1025 leerlingen gaven aan Duits te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
494 (48%)	204 (20%)	327 (32%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
91 (9%)	542 (53%)	392 (38%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
423 (41%)	234 (23%)	368 (36%)

1,2% van de leerlingen met Duits1 heeft aangegeven dat zij de stof van het vak ook al bij een ander vak hebben gehad.

PER NIVEAU

HAVO

328 leerlingen gaven aan Duits te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
158 (48,2%)	34 (10,4%)	136 (41,4%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
39 (11,9%)	125 (38,1%)	164 (50%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
148 (45,3%)	39 (11,9%)	141 (42,8%)

VWO

697 leerlingen gaven aan Duits te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
336 (48,3%)	170 (24,4%)	190 (27,3%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
52 (7,5%)	417 (59,8%)	228 (32,7%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
275 (39,5%)	195 (28%)	227 (32,5%)

Leerlingen zijn over het algemeen niet erg tevreden met het vak Duits 1. Een meerderheid van de leerlingen (53%) beoordeelt het vak als 'niet leuk'. Leerlingen op het HAVO zijn over het algemeen beter te spreken over Duits 1 dan VWO leerlingen. Dit valt te verklaren doordat Duits 1 op het HAVO een soort keuzevak is (keuze tussen Frans 1 of Duits 1), terwijl het op het VWO een verplicht vak is. De totaal verschillende inhoud van het lesprogramma kan overigens ook van invloed zijn.

Frans 1

876 leerlingen gaven aan Frans 1 te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
435 (49,8%)	169 (19,3%)	272 (30,9%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
207(23,7%)	376 (42,9%)	293 (33,4%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
390 (44,5%)	197 (22,5%)	289 (33%)

0,89% van de leerlingen met Frans heeft aangegeven dat zij de stof van het vak ook al bij een ander vak hebben gehad.

PER NIVEAU

HAVO

169 leerlingen gaven aan Frans te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
85 (50,3%)	10 (5,9%)	74 (43,8%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
60 (35,1%)	44 (25,7%)	67 (39,2%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
87 (50,9%)	15 (8,7%)	69 (40,4%)

VWO

705 leerlingen gaven aan Frans te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
350 (49,6%)	159 (22,6%)	196 (27,8%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
147 (20,9%)	332 (47,1%)	226 (32%)

Houden of er uit gooien

Houden	Eruit gooien	Geen mening
303 (43%)	182 (25,8%)	220 (31,2%)

Net als bij het vak Duits 1 zijn leerlingen ook niet erg te spreken over Frans 1. Over het algemeen beoordeelt men het vak als zinvol (49,8%), niet leuk (42,9%). Op de vraag of het vak behouden moet blijven of uit het vakkenpakket moet verdwijnen geeft 44,5% van de leerlingen aan dat ze het vak willen behouden.

Leerlingen op de HAVO beoordelen het vak iets beter dan VWO'ers. Een meerderheid (50,3%) geeft aan het vak zinvol te vinden en 35,1% vindt het vak leuk. Op het VWO beoordeelt 49,6% van de leerlingen het vak als 'zinvol', 47,1% het vak als 'niet leuk'. 50,9% van de HAVO'ers wil het vak behouden, op het VWO is dit percentage slechts 43%. Deze verschillen tussen HAVO en VWO kunnen wederom verklaard worden door het feit dat Frans 1 op de HAVO een soort keuzevak is (keuze tussen Duits 1 en Frans 1) en doordat de lesprogramma's totaal verschillend zijn.

KCV

339 leerlingen gaven aan KCV te hebben. Zij hebben als volgt geantwoord op de vragen.

Zinvol of niet zinvol

Zinvol	Niet zinvol	Geen mening
105 (31%)	119 (35,1%)	115 (33,9%)

Leuk of niet leuk

Leuk	Niet leuk	Geen mening
169 (49,9%)	78 (23%)	92 (27,1%)

Houden of er uit gooien

Houden	Er uit gooien	Geen mening
144 (42,5%)	109 (32,2%)	86 (25,3%)

7,1% van de leerlingen met KCV heeft aangegeven dat zij de stof van het vak ook al bij een ander vak hebben gehad.

Conclusies

De leerlingen zijn verdeeld in hun oordeel over KCV. Meer leerlingen willen het houden en niet eruit gooien, en een grote groep leerlingen vindt het vak leuk. Daar staat weer tegenover dat de leerlingen het geen zinvol vak vinden. Al met al scoort KCV aanzienlijk beter dan haar moderne broertje, CKV1.

Opvallend

Wat duidelijk wordt is dat leerlingen niet onverdeeld enthousiast zijn over de nieuwe vakken in de Tweede Fase. Wat betreft ANW vinden veel leerlingen dat het vak niet zinvol is en hebben 23,5% van de ondervraagde leerlingen de stof al eerder bij een ander vak gehad.

Over CKV2, M&O, Maatschappijleer en Geschiedenis zijn de leerlingen veel meer te spreken, de vakken worden door grote groepen leerlingen als zinvol en leuk ervaren.

Duits 1 wordt door meer dan de helft van de leerlingen niet leuk gevonden maar ze vinden het wel zinvol en willen het ook houden. Ook bij Frans 1 vinden leerlingen het een zinvol vak maar niet altijd even leuk.

Overgangen

Was de overgang van derde klas naar Tweede Fase voor jou groot of was je goed voorbereid?

Antwoord	Aantal	Percentage
Enorme overgang	155	12,6%
Groot	357	28,9%
Redelijk	430	34,8%
Goed	196	15,9%
Perfect	96	7,9%

Ruim 40% van de leerlingen vindt de overgang van derde klas naar Tweede Fase (enorm) groot. Ruim eenderde van de leerlingen vindt dat de overgang redelijk verlopen is, terwijl iets minder dan een kwart van de leerlingen “goed” of “perfect” invulde. Veel leerlingen hebben dus nog grote moeite met de overgang tussen deze twee klassen.

Per klas

4 HAVO

Antwoord	Aantal	Percentage
Enorme overgang	31	13,8%
Groot	62	27,7%
Redelijk	99	44,2%
Goed	22	9,8%
Perfect	9	4%

Het aantal leerlingen in 4 HAVO dat moeite had met de overgang van derde en vierde klas ligt ongeveer even hoog als het gemiddelde, maar veel minder leerlingen zijn positief: het verschil is 10 procent.

5 HAVO

Antwoord	Aantal	Percentage
Enorme overgang	50	18,4%
Groot	76	27,9%
Redelijk	88	32,4%
Goed	35	12,9%

Perfect	23	8,5%
---------	----	------

Van de leerlingen in HAVO 5 heeft ruim 45% de overgang als (enorm) groot beleefd. Dat is hoger dan het gemiddelde en ook dan het percentage van 4 HAVO. Daar staat tegenover dat het aantal leerlingen dat positief is, hoger is dan in HAVO 4. Toch ligt dat percentage ook in HAVO 5 maar net boven de 20 %.

VWO 4

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Enorme overgang	29	12,3%
Groot	93	39,4%
Redelijk	69	29,2%
Goed	32	13,6%
Perfect	13	5,5%

Van de leerlingen in 4 VWO vindt meer dan de helft de overgang tussen klas 3 en 4 enorm groot. Minder dan 20% vond dat de overgang goed verliep. Het percentage leerlingen dat moeite heeft met de overgang van 3 naar 4 VWO ligt duidelijk hoger dan gemiddeld en ook hoger dan het percentage bij 4 HAVO.

VWO 5

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Enorme overgang	26	8,6%
Groot	87	28,8%
Redelijk	96	31,8%
Goed	67	22,2%
Perfect	26	8,6%

Opvallend genoeg zijn de leerlingen in VWO 5 positiever over de overgang van klas 3 naar klas 4 dan de leerlingen in VWO 4, ook zijn de VWO 5 'ers positiever dan "gemiddeld". Redenen hiervoor kunnen liggen in het feit dat ze het al een beetje hebben kunnen laten bezinken en daardoor positiever zijn. Ook kan het er aan liggen dat de scholen in de loop der jaren de Tweede Fase verder zijn gaan doorvoeren waardoor de overgangsproblemen steeds groter worden.

VWO 6

Antwoord	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
Enorme overgang	18	9,3%
Groot	39	20,1%
Redelijk	76	39,2%
Goed	37	19,1%
Perfect	24	12,4%

Alleen in VWO 6 zijn er meer leerlingen positief over de overgang van de derde naar de vierde klas dan negatief. Een grote groep leerlingen heeft “redelijk” ingevuld. Maar ook in VWO 6 vindt nog altijd bijna 30% van de geënquêteerden de overgang (enorm) groot.

De Tweede Fase bereidt mij goed voor op mijn vervolgopleiding

Ja: 577 (46,3%)

Nee: 668 (53,5%)

Praktijk

Ik denk dat ik veel meer leer als de docent de hele les vertelt.

Ja, meer: 30,5% Nee of geen mening: 69,5%

Ik kan me niet goed concentreren tijdens zelfstudie-uren

Nee, niet goed: 727 (58,5%)

Ja, juist wel goed: 516 (41,5%)

Ik kan mijn opdrachten/huiswerk beter thuis maken

Ja: 738 (59,3%) Nee, op school: 507 (40,7%)

De docenten kunnen goed omgaan met de Tweede Fase en het Studiehuis

Ja: 317 (27%) Nee: 860 (73%) Geen mening: 72

Hoeveel praktische opdrachten/ handelingsdelen moet je gemiddeld per maand inleveren?

Antwoord	Aantal	Percentage
1-3	679	54,9%
3-6	423	34,2%
6-9	106	8,6%
9 en meer	28	2,3%

De meeste leerlingen gaan 1 tot 3 keer met een handelingsdeel of PO naar hun leraar. Ongeveer 10% van de leerlingen doet dat vaker dan zes keer. Er zijn geen opvallende verschillen hierbij tussen HAVO en VWO.

Algemeen

Wat vind je van het gemeenschappelijk deel (de vakken die iedereen heeft) in zijn geheel?

Antwoord	Aantal	Percentage
Veel te veel, zo kan ik me nergens in verdiepen	152	12,2%
Goed, zo word je tenminste breed opgeleid	506	40,5%
Ik kies liever zelf	439	35,1%
Niet goed, andere reden	60	4,8%
Wel goed, andere reden	14	1,1%
Geen mening / missing	78	6,3%

Een meerderheid van de leerlingen vindt dat er te veel vakken zijn in het gemeenschappelijk deel. In totaal heeft ruim 52% van de leerlingen geantwoord niet tevreden te zijn met de huidige invulling van het gemeenschappelijk deel. De meeste van hen willen meer keuzevrijheid. Tegenover deze groep leerlingen staat een grote groep (bijna 42%) die wel tevreden is met de huidige vorm van het gemeenschappelijk deel. Bijna al deze leerlingen stellen dat ze door het gemeenschappelijk deel breed worden opgeleid.

Naar niveau

HAVO

Antwoord	Aantal	Percentage
Veel te veel, zo kan ik me nergens in verdiepen	67	14,3%
Goed, zo word je tenminste breed opgeleid	156	33,3%
Ik kies liever zelf	202	43,2%
Niet goed, andere reden	21	4,5%
Wel goed, andere reden	9	1,9%
Geen mening	13	2,8%

Op het HAVO zegt bijna 62% van de leerlingen niet tevreden te zijn met het algemene deel. Ruim 35% van de leerlingen zegt wel tevreden te zijn met de huidige invulling van het gemeenschappelijk deel.

VWO

Antwoord	Aantal	Percentage
Veel te veel, zo kan ik me nergens in verdiepen	85	11,4%
Goed, zo word je tenminste breed opgeleid	350	47,0%
Ik kies liever zelf	237	31,8%
Niet goed, andere reden	39	5,2%
Wel goed, andere reden	5	0,7%
Geen mening	29	3,9%

Op het VWO zijn de leerlingen verdeeld. Ruim 48% van de leerlingen vindt het gemeenschappelijk deel niet goed en wil verandering, terwijl ruim 47% van de leerlingen tevreden is met de vorm die het gemeenschappelijk deel nu heeft. Ongeveer de helft van de leerlingen (iets minder dan 47%) vindt het gemeenschappelijk deel goed omdat het hen breed opleidt.

Conclusies

Op het HAVO is er een hele duidelijke meerderheid die niet tevreden is met de vorm die het algemene deel nu heeft, terwijl de leerlingen op het VWO verdeeld zijn.

Vind jij het idee van invoeren van profielen op zich goed?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	859	68,8%
Nee	301	24,1%
Geen mening	89	7,1%

Een duidelijke meerderheid vindt het idee van profielen een goede zaak, ongeveer een kwart van de leerlingen vindt dat niet.

Het LAKS heeft de resultaten ook "per profiel" bekeken, maar dit levert nauwelijks verschillen op t.o.v. het gemiddelde. Ook op HAVO en VWO wordt er ongeveer hetzelfde gedacht over het invoeren van de profielen. Overal is de overgrote groep het met het idee van het invoeren eens.

Wat vind jij van het idee om een aantal vakken op te splitsen in deelvakken?

Antwoord	Aantal	Percentage
Goed	686	54,9%

Slecht	371	29,7%
Geen mening	192	15,4%

De meeste leerlingen zijn voor de deelvakken, ongeveer 30% ziet weinig in de deelvakken. Er zijn geen opvallende verschillen tussen HAVO en VWO of tussen de meningen van de leerlingen met de verschillende profielen.

Vind je het doen van (veel) Praktische opdrachten en handelingsdelen nuttig?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	470	38,0%
Nee	608	49,3%
Geen mening	157	12,7%

Bijna de helft van de leerlingen vindt het doen van (veel) praktische opdrachten en handelingsdelen niet nuttig. Minder dan 40% vindt het tegenovergestelde. Er zijn hierbij geen opvallende verschillen tussen HAVO en VWO.

Had jij, toen je in de derde klas zat (met voldoende begeleiding) je eigen vakkenpakket samen kunnen stellen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	882	71,2%
Nee	231	18,7%
Geen mening	125	10,1%

Een meerderheid van de leerlingen geeft aan in de derde klas in staat te zijn geweest om een volledig vakkenpakket te kiezen. Leerlingen kunnen meer keuzevrijheid voor de eigen vakken dus ook aan. Er zijn hierbij geen opvallende verschillen tussen HAVO en VWO.

Ik ben blij met de Tweede Fase

Ja: 255 (20,5%) Nee: 986 (79,5%)

Was ik maar een paar jaar eerder geboren

Ja: 669 (54%) Nee: 571 (46%)

De leerlingen uit het HAVO hebben iets meer moeite met de Tweede Fase dan de VWO-ers, maar een echt verschil is niet te zien. Ongeveer de helft van de leerlingen was zelfs liever 'een paar jaar eerder geboren'.

Naar niveau

Antwoorden	Ja	Nee
HAVO	88 (55,7%)	70 (44,3%)
VWO	134 (48%)	145 (52%)

Ik denk dat ik meer leer door de Tweede Fase dan door de oude stijl (zoals de Basisvorming)

Ja, meer: 414 (33,3%) Nee, minder: 829 (66,7%)

Wijzigingen in de Tweede Fase

Vind jij dat het aantal profielvakken kleiner moet worden?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	381	30,5%
Nee	692	55,4%
Geen mening	176	14,1%

Een duidelijke meerderheid van de leerlingen vindt dat het aantal profielvakken niet verminderd moet worden. Ruim 30% vindt van wel.

Percentages per profiel

Antwoord	C&M	E&M	N&G	N&T
Ja	44,1%	34,3%	20,1%	16,4%
Nee	43,0%	51,6%	67,1%	67,9%
Geen mening	12,9%	14,1%	12,8%	15,7%

Bij C&M zijn de meningen verdeeld, bij E&M wil ruim 34% dat het aantal profielvakken kleiner moet worden. Bij N&G en N&T zijn de leerlingen grotendeels (67%) tevreden met het aantal profielvakken.

Naar niveau

Opvallende verschillen tussen HAVO en VWO: 39,8% van de HAVO'ers wil van een profielvak af, terwijl dat op het VWO maar op ongeveer een kwart ligt (24,8%).

Ook bij de profielen opvallende verschillen op HAVO en VWO. Precies de helft van de C&M- leerlingen op het HAVO willen van een profielvak af. Overigens wil op VWO-niveau ook 37,8% van de C&M leerlingen van een profielvak af, maar daar willen meer leerlingen dat profielvak houden (48,1%).

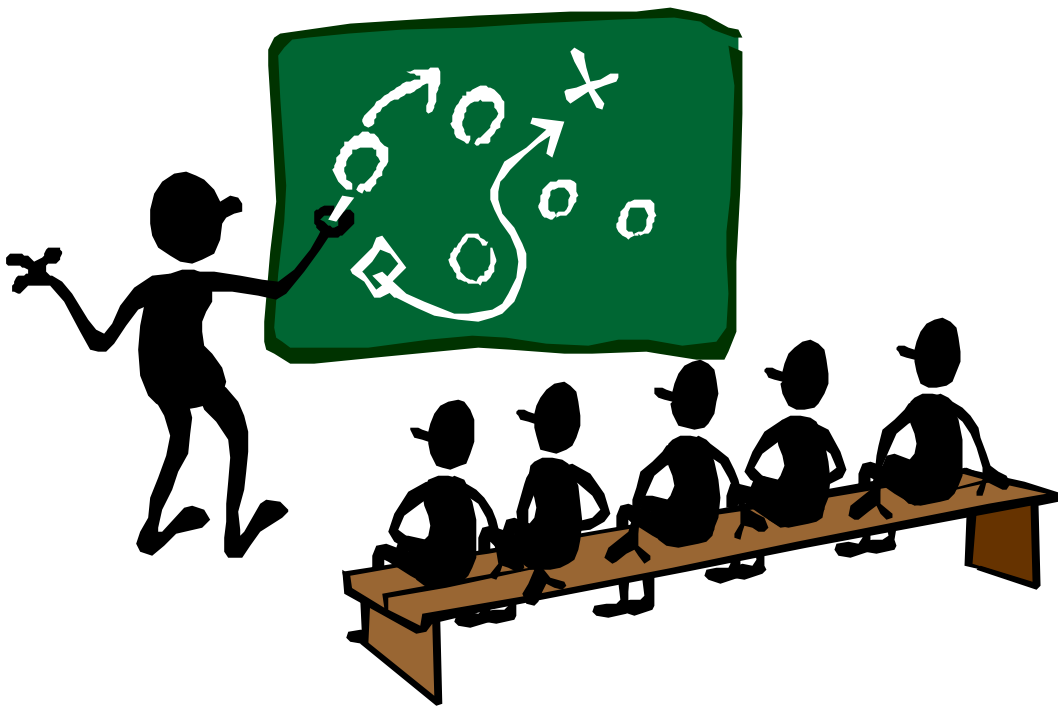
Vind jij dat het profielwerkstuk beoordeeld moet worden met een cijfer?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	655	52,4%
Nee	441	35,3%
Geen mening	153	12,3%

De meeste leerlingen vinden dat het profielwerkstuk beoordeeld moet worden met een cijfer, ook al zegt ook ruim eenderde van de leerlingen van niet.

Opvallend genoeg vindt een meerderheid van de leerlingen in HAVO 5 dat het niet nodig is om een cijfer te geven aan het profielwerkstuk, in alle andere klassen vinden leerlingen het wel nodig.

Niet-statistische rapportage

De lesopbouw

Vrijwel alle lessen beginnen klassikaal, vaak met een stukje uitleg, maar soms ook enkel om de leerlingen aan het werk te zetten. De rest van de les wordt zelfstandig door de leerlingen ingevuld met werk uit de studieplanner. Dit gebeurt over het algemeen alleen, in sommige gevallen wordt er echter ook in groepsverband aan opdrachten gewerkt. Dit laatste levert alleen in veel gevallen nog wel wat problemen op. De docent loopt de rest van de les door het lokaal of zit in ieder geval klaar om vragen van leerlingen te beantwoorden. Het komt echter ook nog steeds voor dat een docent de hele les uitleg aan het geven is. Op dat moment is het voor leerlingen vaak duidelijk moeilijk om de aandacht bij de les te houden.

Bij hun uitleg maken docenten over het algemeen weinig gebruik van bord of andere materialen. Veel wordt gewoon uit het hoofd verteld en dit maakt het voor leerlingen vaak niet interessanter. Ook de variatie in de lessen tussen zelfstandig werken, in groepen werken en klassikaal werken laat volgens veel leerlingen en ook volgens de waarnemingen van het LAKS vaak te wensen over. Op sommige scholen is die afwisseling wel goed, maar over het algemeen niet.

Zelfstandigheid

Volgens vrijwel alle leerlingen, docenten en directieleden is het goed dat leerlingen zelfstandig leren werken, omdat dit zorgt voor een betere voorbereiding op het vervolgonderwijs.

Toch blijken de meeste docenten, net als enkele leerlingen, de zelfstandigheid in de praktijk niet zo te waarderen. Vooral de docenten zijn kritisch als het gaat om de huidige uitvoering van de zelfstandigheid. Een groot aantal docenten vindt dat er te weinig klassikaal les gegeven wordt. Ook twijfelen zij eraan of de leerlingen de zelfstandigheid wel aankunnen. Een goede begeleiding is volgens hen in ieder geval erg belangrijk; anders is de kans dat de leerling het niet redt te groot.

De leerlingen zijn het meest positief over de zelfstandigheid. Zelf de eigen tijd kunnen indelen vinden de leerlingen prettig, al merken ze zelf ook dat dit niet altijd goed gaat. Volgens hen komt dit doordat er 'plotseling' zelfstandig gewerkt moet worden; in de basisvorming werken ze totaal niet zelfstandig, en in de vierde moeten ze ineens voor een groot deel zelf plannen. Het is dus, zoals de docenten ook opmerkten, erg belangrijk dat de leerlingen goed begeleid worden.

Studie-uur

De meeste scholen die het LAKS bezocht heeft zijn inmiddels ingericht op studie-uren. Op veel scholen zijn plekken of is een plek aanwezig waar leerlingen zelfstandig of in groepjes buiten klassenverband kunnen werken: een studiehuis dus, hoewel de naam regelmatig verschilt. In die studiehuisen is eigenlijk altijd begeleiding aanwezig, vaak wordt hier echter niet veel gebruik van gemaakt en wordt de tijd in het studie-uur dus vooral gebruikt om zelf huiswerk te maken. Van de faciliteiten in het studiehuis wordt over het algemeen wel veelvuldig gebruik gemaakt. Vooral de computers zijn vaak druk bezet.

Over het nut van de zelfstudie-uren zijn de leerlingen verdeeld. Sommigen vinden het zinvol en doen hun werk net zo lief op school als thuis, of zelfs liever. Velen vinden zelfstudie-uren ook onzin en werken veel liever thuis. Daaraan liggen verschillende redenen ten grondslag. Als hoofdreden wordt vaak aangegeven dat men het moeilijk vindt om zich op school te concentreren, en dat werken thuis veel makkelijker gaat. Als tegenwerping tegen verplichte studie-uren komt vaak naar boven dat mensen er langer voor op school moeten blijven of dat ze tijdens tussenuren ook gewoon zelfstandig op school werken, de meerwaarde van verplichte studie-uren wordt door veel leerlingen niet ingezien.

Profielen

Het idee achter de profielen wordt door de meeste leerlingen als goed beoordeeld. Vooral de aansluiting op vervolgoopleidingen wordt als belangrijk aangemerkt. Over de opbouw van het vakkenpakket zijn leerlingen (en trouwens ook docenten en schoolleiders) minder te spreken. Vooral het algemeen deel wordt als veel te uitgebreid beoordeeld. Hoewel een aantal leerlingen aangeeft de huidige brede opleiding positief te vinden, is de meerderheid het hier niet mee eens. Ook het aantal vakken in het profieldeel mag van een meerderheid van de leerlingen worden teruggedrongen. Een grotere keuzevrijheid wordt als een groot goed aangegeven.

Er wordt echter wel aangegeven dat je met de verkleining van het verplichte aantal vakken niet te ver door moet schieten. Alleen Nederlands en Engels in het algemeen deel wordt door een meerderheid van de ondervraagden als te weinig beoordeeld. Leerlingen geven aan de extra ruimte in het vrije deel vooral te zullen gebruiken om een betere of bredere aansluiting op vervolgstudies mogelijk te maken.

Vakken

Zowel leerlingen als docenten gaven hier aan dat ze vonden dat er op dit moment in te grote mate versnippering is. Vooral docenten gaven aan het een probleem te vinden dat er geen tijd is om dieper op zaken in te gaan. De werkdruk is te groot. Er zijn te veel vakken die op dit moment weinig nut hebben, zoals Frans¹ en Duits¹. Het kost tijd en energie, en er is te weinig tijd om echt wat van de taal te leren. Vrijwel iedereen vindt dan ook dat er op het VWO één volledige vreemde taal moet worden gegeven in plaats van twee 'halve' talen.

De leerlingen willen ook een aantal vakken, die zij als onzinnig beschouwen, afschaffen. Voorbeeld hiervan zijn de deeltalen, maar ook vakken als Algemene Natuur Wetenschappen, Cultureel Kunstzinnige Vorming 1 en levensbeschouwing. ANW en maatschappijleer zouden eventueel gekruist kunnen worden gegeven; dit houdt in dat leerlingen die de maatschappijstroom volgen, ANW krijgen, en de leerlingen die de natuurstroom volgen, het vak maatschappijleer krijgen. Een deel van de leerlingen gaf ook aan een groot deel van de vakken te moeilijk te vinden.

Docenten en directieleden waren het eens met reorganisatie en afschaffing van een groot aantal van de gemeenschappelijke vakken. Een groot aantal van de directieleden gaf aan het integreren van geschiedenis en maatschappijleer een goed idee te vinden. Ook waren ze het eens met het idee om wiskunde compleet uit het profiel Cultuur & Maatschappij te schrappen, en om de vakken ANW en maatschappijleer gekruist aan te bieden.

Handelingsdelen

Handelingsdelen worden door de meeste leerlingen als negatief beoordeeld. Het levert voor hen een hoop stress op en levert relatief weinig op. Ook is het aantal handelingsdelen volgens velen te hoog, en er is dan ook een behoorlijke groep die aangeeft dit aantal graag wettelijk aan banden gelegd te zien. De meeste leerlingen geven aan voor handelingsdelen liever beoordeeld te willen worden met een cijfer dat meetelt.

Docenten zijn wat meer verdeeld wat hun mening over handelingsdelen betreft. Hier wordt vooral de grote administratieve rompslomp als groot negatief punt opgemerkt, en ook het (op tijd) inleveren van handelingsdelen levert volgens veel docenten problemen op.

Het profielwerkstuk en de Praktische Opdrachten

Het principe van Praktische Opdrachten (PO's) wordt door de meeste leerlingen als positief beoordeeld. Ze zijn leerzaam, gevarieerd en je kunt er je cijfer goed mee ophalen. De werkdruk die de praktische opdrachten nu opleveren wordt echter als te hoog beschouwd. Dit is ook hier met name te wijten aan de hoeveelheid opdrachten die leerlingen moeten maken.

In het statistisch gedeelte van dit rapport kan je meer informatie vinden over hoe leerlingen denken over het geven van een cijfer voor het profielwerkstuk. Een cijfer voor het profielwerkstuk zou volgens de geïnterviewde leerlingen echter wel zorgen voor een extra motivatie om je in te zetten voor het profielwerkstuk. Ook geven leerlingen aan dat het wel een extra beloning zou zijn voor leerlingen die er veel tijd aan hebben besteed en dat ze dat positief zouden vinden.

Werkdruk en overladenheid

De leerlingen ervaren zij het huidige programma als overladen. Ook docenten geven aan dat er voor vakken meer studielast moet komen zodat ook meer diepgang mogelijk is zonder dat dit veel te veel meer werkdruk voor leerlingen oplevert. Veertig uur per week aan school besteden als streeftijd wordt door alle leerlingen als te veel aangemerkt.

Mediatheek

Wat betreft het gebruik van de mediatheek komen de verschillende scholen in hoofdlijnen met elkaar overeen.

Een duidelijk verschil is dat niet op iedere school de leerling een eigen login naam krijgt. Op sommige scholen krijgen leerlingen zelfs een emailadres; op de meeste echter niet. Bij een aantal scholen moet er ingetekend worden om op de computer te mogen werken, bij de meeste niet. Er hoeft vrijwel nooit een briefje van een docent getoond te worden.

Het gebruik van de computers kent overal zijn regels. Meestal mag er onbeperkt gesurft worden, op sommige scholen mag er zelfs gemaïld worden. Het is echter nergens toegestaan om te chatten. Op een paar scholen na, kunnen de leerlingen nergens bijvoorbeeld programma's op de computer opslaan.

Een aantal programma's staat op vrijwel iedere school op de computer. Deze programma's zijn:

- Tekstverwerkingsprogramma
- Presentatieprogramma
- Spreadsheetprogramma
- Internet browser
- Encyclopedie

Op alle scholen is minstens één persoon in de mediatheek aanwezig die toezicht houdt in de mediatheek om de rust te handhaven en te controleren welke sites er bezocht worden, of er niet ge-chat wordt, enzovoort.

Op elke school is het voor docenten mogelijk om een deel van de mediatheek te reserveren voor de lessen. Op een aantal scholen is het ook voor leerlingen mogelijk om een deel van de mediatheek te reserveren; dit is echter lang niet overal het geval.

Op vrijwel alle scholen kan er in de mediatheek danwel in de bibliotheek geprint en gekopieerd worden; dit meestal tegen een vergoeding van 5 eurocent per pagina. Verder kunnen er boeken en tijdschriften geleend worden, en zijn er vrijwel overal ook andere faciliteiten als een beamer, televisie met videorecorder, een overheadprojector en een geluidsinstallatie.

Op vrijwel alle scholen is er ruim voldoende ruimte voor de leerlingen om individueel of in groepjes te werken.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie bestaat op de meeste scholen enkel uit de leerlingenraad en de leerlingen in de medezeggenschapsraad. Soms was er op het gebied van de Tweede Fase ook een klankbordgroep. Opvallend is dat op vrijwel alle scholen die het LAKS heeft bezocht een leerlingenraad actief was. De leerlingenraden hebben over het algemeen een breed scala aan taken. Ze zijn inhoudelijk met het beleid van de school bezig, maar vaak ook met het organiseren van feesten en dergelijke. De meeste leerlingenraden geven daarnaast aan het ook als hun taak te zien de klachten van leerlingen zo veel mogelijk te signaleren en op te lossen

De leerlingenraden hebben over het algemeen een structureel contact met de schoolleiding over zaken die de Tweede Fase aan gaan en zeggen ook via dit kanaal serieus te worden genomen en invloed uit te kunnen oefenen. Op sommige scholen is dit echter niet het geval en wordt aangegeven dat de directie over het algemeen niets met de klachten van leerlingen doet.

Op de meeste scholen wordt de leerlingenraad ook door de leerlingen van de school serieus genomen hoewel de bekendheid van de leerlingenraad onder de scholieren soms beter kan. Veel raden geven dit ook aan als verbeterpunt voor het eigen functioneren.

Slotwoord

We hopen dat je er plezier aan hebt beleefd dit rapport te lezen. Het LAKS heeft met veel enthousiasme aan de Tweede Fase Evaluatie gewerkt. Het opzetten van een onderzoek is zeker niet iets wat je 'even' doet. Gelukkig konden wij op een hele hoop hulp rekenen.

Ten eerste waren er de actieve leden van het LAKS die ons hebben geholpen bij het opzetten van het hele onderzoek. Er moesten enquêtes, interviews en vragenlijsten ontwikkeld worden, er moesten scholen gezocht worden om te bezoeken, er moesten nieuwe actieve leden gezocht worden die ons wilden helpen met het bezoeken van scholen, de scholen moesten bezocht worden, en alle enquêtes, interviews en vragenlijsten moesten verwerkt worden tot wat er nu voor je ligt. Zonder de actieve leden hadden we dit nooit voor elkaar gekregen, net als dat we zonder de actieve leden vrijwel niets zouden kunnen doen als LAKS. We zijn een organisatie voor en door scholieren; het is geweldig dat er scholieren zijn die ons bij zo'n groot project willen helpen! Met name Stephan Antuma, Rik-Jan Brinkman, Sylvia Croese, Johan Kok, Valentijn de Neve, Anna Sarbo, Sebastiaan Steenman en Roald Vogels hebben hard gewerkt aan het schrijven van het rapport en het schrijven van de interviews, enquêtes en vragenlijsten. Ook Anneke Konijn, een stagiaire van het LAKS, heeft behoorlijk wat werk verricht om het Tweede Fase Onderzoek goed te laten verlopen. En daarnaast natuurlijk Odilia die veel meer deed dan je van een medewerker kan verwachten.

Ten tweede waren er natuurlijk de scholen, die ons toestonden een hele dag lang op hun school rond te lopen. Daarvoor was er vaak een leerling die de hele dag niet in de lessen aanwezig zou zijn, er moesten drie lessen bezocht worden, in diezelfde drie lessen moesten er enquêtes afgenomen worden, we moesten vijf docenten en een directielid een interview afnemen, en we liepen de hele dag door de school rond. We zijn er dan ook erg blij mee dat we toch 18 scholen bereid hebben gevonden mee te werken aan het onderzoek! Het onderzoek is mede mogelijk gemaakt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

We hopen dat het onderzoek bijdraagt tot een verbetering in de Tweede Fase, en dat de minister en de Tweede Kamer het onderzoek vaak ter hand zullen nemen als zij de Tweede Fase bespreken. De mening van de scholieren is immers belangrijk en moet gehoord worden, en dit onderzoek geeft bij uitstek de mening van de scholier weer.